

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

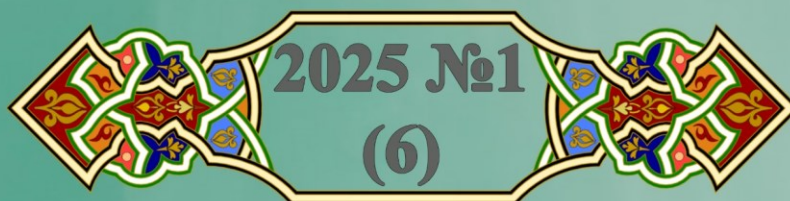
p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

Samarqand-2025

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

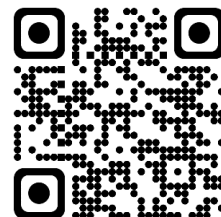
XALQARO ILMIY JURNALI

“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC
JOURNAL

ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>

SAMARQAND – 2025

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:

Bosh muharrir o‘rinbosari:

Juliboy ELTAZAROV

f.f.d., professor (O‘zbekiston)

Roxila RUZMANOVA

f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti rektori (O‘zbekiston);

Hakim XUSHVAQTOV – f-m.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston);

Akmal AHATOV – t.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha
prorektori (O‘zbekiston);

Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Suyun KARIMOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Musa YULDASHEV – f.f.n., professor
(O‘zbekiston);

Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., professor
(O‘zbekiston);

Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Hotam UMUROV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Muhabbat QURBONOVA – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Mardon BOLTAYEV – dotsent (O‘zbekiston);

Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya);

Abdusalam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya);

Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya);

Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya);

Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH);

Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya);

Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya);

Almaz ULVI – f.f.d., professor (Ozarbayjon);

Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya);

Foziljon SHUKUROV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Dilshod XURSANOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Shahnoza XUSHMURODOVA – Phd, dotsent
(O‘zbekiston);

Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Feruza JUMANIYAZOVA – Phd, dotsent
(O‘zbekiston);

Istoda RASULOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Feruza MANUKYAN – Phd (O‘zbekiston);

Mas’ul muharrir: **PhD, dotsent Zokir
BAYNAZAROV** (O‘zbekiston);

Texnik xodim: **Raxmatulla SHOKIROV**
(O‘zbekiston).

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:

Жулибой ЭЛТАЗАРОВ
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Заместитель главного редактора:

Рохила РУЗМАНОВА
к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор,
ректор Самаркандского государственного
университета имени Ш.Рашидова
(Узбекистан);

Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.-м.н., профессор,
проректор по научной работе и инновациям
Самаркандского государственного
университета имени Ш.Рашидова
(Узбекистан);

Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор,
проректор по международному
сотрудничеству Самаркандского
государственного университета имени
Ш.Рашидова (Узбекистан);

Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н.,
профессор (Узбекистан);

Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н.,
профессор (Узбекистан);

Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент
(Узбекистан);

Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Хотам УМУРОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Мухаббат КУРБАНОВА – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Мардон БОЛТАЕВ – доцент (Узбекистан);

Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);

Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);

Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);

Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор
(Турция);

Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор
(США);

Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Варис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Алмаз УЛЬВИ – д.ф.н., профессор
(Азербайджан).

Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);

Фозилжон ШУКУРОВ – PhD, доцент
(Узбекистан);

Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент
(Узбекистан);

Шахноза ХУШМУРОДОВА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Феруза ДЖУМАНИЯЗОВА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Истода РАСУЛОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза МАНУКЯН – Phd (Узбекистан);

Ответственный редактор: **PhD, доцент Зокир
БАЙНАЗАРОВ (Узбекистан)**

Технический персонал: **Рахматулла ШОКИРОВ
(Узбекистан)**

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSSEL DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)

Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)

Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan)

Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);

Ass. Prof. Dr. Dilfuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Khotam UMUROV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. Mardon BOLTAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);

Prof. Dr. Abdusalam ARVAS (Turkey);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);

Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);

Prof. Dr. Temur KOJAOGU (USA);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);

Prof. Dr. Varis CHAKAN (Turkey);

Prof. Dr. Almaz ULVI (Azerbaijan);

Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);

Ass. Prof. PhD. Foziljon SHUKUROV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dinara ISLAMOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Feruza JUMANIYAZOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Istoda RASULOVA (Uzbekistan);

PhD. Feruza MANUKYAN (Uzbekistan);

Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)

Technical staff: **Rakhmatulla SHOKIROV** (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);

Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDİYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilfuza CURAKULOVA (Özbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Kasimcon SODİKOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Hotam UMUROV (Özbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Mardon BOLTAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);

Prof. Dr. Abdusalem ARVAS (Türkiye);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);

Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);

Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU (ABD);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);

Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);

Prof. Dr. Almaz ÜLVİ (Azerbaycan);

Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);

Doç. Dr. Fozilcon ŞUKUROV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);

Doç. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Feruza CUMANIYAZOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Istoda RASULOVA (Özbekistan);

Dr. Feruza MANUKYAN (Özbekistan);

Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)

Teknik Personel: **Rahmatullah ŞOKİROV** (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ

TURKIY XALQLARNING IJTIMOIIY-MADANIY ALOQALARI TARIXI

Emrah YILMAZ

ÖZBEKİSTAN’IN KÜRESEL BAŞARILARINA SOSYOKÜLTÜREL BİR YAKLAŞIM VE
2024 YILININ ANALİZİ 8

МУСАЕВ Даянат Муса оглы

ЗНАЧЕНИЕ ОТНОШЕНИЙ АЗЕРБАЙДЖАНА С УЗБЕКИСТАНОМ ДЛЯ
ОБЪЕДИНЕНИЯ ТЮРКСКОГО МИРА 21

Xurshid Sirojiddinovich JUMANAZAROV

TURKISTON O‘LKASIDA MUSTAMLAKA TIBBIYOTINI O‘RNATISHDAGI IJTIMOIIY
MUAMMOLAR 28

Ülkər HƏSƏNOVA

1926-CI İL I TÜRKOLOJİ QURULTAYIN TARİXİ ƏHƏMİYYƏTİ 34

Türkan MAHMUDZADƏ

TÜRKOLOJİ QURULTAYIN TÜRKCÜLÜYÜN İNKİŞAFINDA ROLU 43

RAHMONOVA Parvina

HINDISTON HUKMDORLARINING SAMARQANDGA TUHFASI 52

TURK DUNYOSI TADQIQOTLARI

Baxtiyor ABDUSHUKUROV

KUL TIGIN BITIGTOSHI VA O‘ZBEK TILI SHEVALARI 59

Tagandurdy BEKJAYEV

TÜRKMEN DİLİNDE TAKVİMLE İLGİLİ KİŞİ ADLARI 66

ALLAMBERGENOVA Muqaddas Ruslanovna

O‘RXUN-ENASOY OBIDALARI LEKSIK QATLAMINING HOZIRGI O‘ZBEK ADABIY
TILI FONETIK-SEMANTIK TIZIMIDA AKS ETISHI 72

SHUKUROV Ahad Axmatovich

ARXAIZMLARNING LINGVO-USLUBIY IMKONIYATLARI 81

BARZIYEV Oybek Xabibullayevich

ANDIJON ZILZILASI TAFSILOTLARIGA BAG‘ISHLANGAN AN‘ANAVIY SHE‘RIY
ASARLAR TAHLILI 90

MAMAJONOV Muhammadjon, OMONIDDINOVA Durdonaxon

PRAGMALINGVISTIKA VA TILSHUNOSLIKDA KO‘P MA‘NOLILIK MUAMMOSI 96

KARIMOVA Dilafro‘z Obidjonovna

AKADEMIK AHMADALI ASQAROVNING YETUK ARXEOLOG SIFATIDA
SHAKLLANISH YO‘LI 102

DJUMAMURATOV Kuanishbay

INGLIZ VA QORAQALPOQ TILLARIDAGI KOLORATIV BIRLIKLI FRAZEOLGIZM-
LARNING KOMPONENTLI TAHLILI 113

Aynur CƏFƏROVA

AZƏRBAYCAN VƏ TÜRKIYƏ TÜRKCƏLƏRİNİN TERMİNOLOGİYASININ
İNKİŞAFINDA BİRİNCİ TÜRKOLOJİ QURULTAYIN ROLU 122

Nərmin RƏHİMOVA

BİRİNCİ TÜRKOLOJİ QURULTAYDA ƏLİFBA VƏ DİL MÖVZULARI TÜRK
XALQLARININ ORTAQ PROBLEMİ KİMİ 131

Valida SHIKHALIYEVA

TÜRKOLOJİ QURULTAYDA ORTAQ DİL MƏSƏLƏSİ DÜNƏN VƏ BÜGÜN 139

ESHMIRZAYEV Bahodir Djurayevich, ISMOILOV Behruzjon Isroilovich

ANTROPONIMLARNING GRAMMATIK XUSUSIYATLARI 150

RO‘ZIYEV QAHRAMON KUZIMURATOVICH

O‘ZBEK TILIDA “NON” KONSEPTINING LINGVOMADANIY TAHLILI 154

NABIYEVA Nodira Saidovna

LIRIKADA ILTIJO KONSEPTINI IFODALAYDIGAN JANRLAR 162

Nilufar NORPO‘LATOVA

SAMARQANDNING TARIXIY NOMLARI HAQIDA AYRIM MULOHAZALAR 168

MELIBAYEVA Soxibaxon

O‘ZBEK ANTROPONIMLARI PRETSEDENT BIRLIK SIFATIDA 176

RAHMATOVA Sevara Alisherovna

ESHQOBIL SHUKUR SHE‘RLARIDA TAKRORNING MATN QISMLARINI
BOG‘LASHDAGI ROLI 183

AZIZ MUSHTARIY!

2025-yilda qadrlı mushtariylarini 1-soni bilan mamnun qilgan “Turkologik tadqiqotlar” jurnali hay’ati sifatida, sharqona yangi yilimizning Turk dunyosi va butun insoniyat uchun tinchlik, farovonlik va muvaffaqiyatlarga to’la bo’lishini tilaymiz. Bu sonimizda “Turk dunyosi birligida O’zbekiston va Ozarbayjon aloqalarining ahamiyati”, “Turkiy tillar va Ozarbayjon terminologiyasi rivojida birinchi turkologiya qurultoyining o’rni”, Turkman tilida taqvimlar bilan bog’liq shaxs ismlari”, “O’rxun-Enasoy obidalari leksik qatlamining hozirgi o’zbek adabiy tili fonetik-semantik tizimida aks etishi”, “Birinchi Turkologiya qurultoyida mushtarak alifbo va til mavzulari turkiy xalqlarning umumiy muammosi sifatida” kabi bir qator til, madaniyat, tarix, terminologiyaga oid mavzular kiritilgan. Qardosh mamlakatlardagi olimlarning turkologik tadqiqotlar haqida yozgan maqolalari va ilmiy faoliyatlari, xalqlarimiz o’rtasidagi aloqalarni mustahkamlovchi ko’priklar vazifasini o’taydi. Umid qilamizki, turk dunyosida amalga oshirilayotgan tadqiqotlar natijalari soha mutaxassilari, doktorant va magistrantlar, yosh tadqiqotchilar uchun foydali bo’ladi...

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

As the board of the journal "Turkological Studies," which pleased its valued subscribers with its first issue in 2025, we wish that our oriental new year will be full of peace, prosperity, and success for the Turkic world and all humanity. This issue includes several topics related to language, culture, history, and terminology, such as "The importance of relations between Uzbekistan and Azerbaijan in the unity of the Turkic world," "The role of the First Turkology Congress in the development of Turkic languages and Azerbaijani terminology," "Personal names associated with calendars in the Turkmen language," "Reflection of the lexical layer of Orkhon-Enasoy monuments in the phonetic-semantic system of the current Uzbek literary language," "Common alphabet and language topics as a common problem of the Turkic peoples at the First Turkology Congress." Articles and scientific activities of scientists from fraternal countries on Turkological studies serve as a bridge that strengthens ties between our peoples. We hope that the research results conducted in the Turkic world will be helpful for specialists in the field, doctoral and master's students, and young researchers...

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

2025 yilının 1. sayisiyla siz değerli okurlarımızı memnuniyetle karşilayan “Türkolojik Araştırmalar” dergisinin yönetim kurulu olarak, Yeni Yılımızın Türk dünyası ve tüm insanlık için barış, refah ve başarılarla dolu olmasını diliyoruz. Bu sayımızda, “Özbekistan-Azerbaycan İlişkilerinin Türk Dünyası Birlięi Açısından Önemi”, “Türk Dilleri ve Azerbaycan Terminolojisinin Geliřiminde Birinci Türkoloji Kongresi'nin Rolü”, “Türkmen Dilinde Takvimlerle İlgili Kişi Adları”, “Orhun-Yenisey Abidelerindeki Sözcükler Katmanının Modern Özbek Edebi Dilinin Fonetik-Semantik Sistemine Yansıması”, “Türk Halkların Genel Sorunu Olarak Birinci Türkoloji Kongresi'nde Ortak Alfabe ve Dil Konuları”, Özbekistan'ın Küresel Başarılarına Sosyokültürel Bir Yaklaşım ve 2024 Yılıının Analizi” gibi dil, kültür, tarih ve terminolojiye ilişkin pek çok konu yer almaktadır. Kardeř ülkelerdeki bilim adamlarının Türkoloji araştırmaları konusundaki makaleleri ve bilimsel faaliyetleri halklarımız arasındaki bağları güçlendiren bir köprü görevi görmektedir. Türk dünyasında yapılan araştırma sonuçlarının alan uzmanlarına, doktora ve yüksek lisans öğrencilerine, genç araştırmacılara faydalı olmasını diliyoruz...

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Редакция журнала «Тюркологические исследования», радуя своих читателей первым номером в 2025 году, желает, чтобы Восточный Новый год был полон мира, процветания и успехов для тюркского мира и всего человечества. В данный выпуск журнала включен ряд статей на темы, связанные с языком, культурой, историей и терминологией, в частности, «Значение отношений Узбекистана и Азербайджана в единстве тюркского мира», «Роль Первого тюркологического съезда в развитии тюркских языков и азербайджанской терминологии», «Личные имена в туркменском языке, связанные с календарём», «Отражение лексического пласта Урхун-Енисейских памятников в современной фонетико-семантической системе узбекского литературного языка», «Общий алфавит и языковые темы на Первом тюркологическом съезде как общая проблема тюркских народов». Научные статьи по тюркологическим исследованиям и деятельность ученых из братских стран служат мостом, укрепляющим связи между нашими народами. Мы надеемся, что результаты исследований в тюркском мире будут полезны специалистам, докторантам и магистрантам, молодым исследователям...

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИИ

ANDIJON ZILZILASI TAFSILOTLARIGA BAG‘ISHLANGAN AN‘ANAVIY SHE‘RIY ASARLAR TAHLILI

BARZIYEV Oybek Xabibullayevich,

Filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Farg‘ona davlat universiteti o‘zbek tili
va adabiyoti kafedrası dotsenti (Farg‘ona, O‘zbekiston)

E-mail: barziyevoybek@8486.mail.ru

 ORCID: 0009-0008-2965-4514

Annotatsiya: Milliy uyg‘onish davri o‘zbek adabiyoti she‘riyatida xalq hayotini realistik uslublar orqali yoritishdan tashqari ushbu davrda yuz bergan turli siyosiy voqeliklar, inson salomatligiga jiddiy zarar keltirgan ofatlar hamda tabiat hodisalari bilan bog‘liq holda yuz bergan ko‘ngilsiz hodisalarni ham yoritish asosiy mavzulardan sanaladi. Andijon viloyatida 1902-yili yuz bergan kuchli zilzila tafsilotlariga bag‘ishlab yozilgan lirik asarlar qator milliy uyg‘onish davri ijodkorlari murojaat qilgan asosiy mavzulardan sanaladi.

Maqolada o‘tgan asr boshida Andijon shahrida yuz bergan kuchli zilzila tafsilotlariga bag‘ishlab yozilgan lirik asarlar ilmiy tahlilga tortiladi. Unda aholi boshiga bexos kelgan mazkur talofat haqida bitilgan mumtoz lirik janrlarning g‘oyaviy va badiiy jihatdan mushtarak jihatlari xususida fikr yuritiladi. Mavlono Muqimiy, Abdulohxon Nasimiy, Muhyi Muhammadrizo Oxund o‘g‘li ijodida kuzatiladigan tasviriy vositalar, ularning so‘z qo‘llash mahoratidagi an‘anaviy uyg‘un jihatlar bir-biriga qiyoslangan holda tekshiriladi. Milliy uyg‘onish davri Farg‘ona vodiysi shoirlari ijodida zilzilaning yuz berishi haqidagi sabab va oqibatlar tafsilotining bayoni hamda aholi turmush tarzining realistik uslublarda yoritilishi o‘z davrida ushbu mudhish hodisaning tafsilotlariga bag‘ishlangan an‘anaviy poetik turkumlilik mavzusiga aylanganligi haqida xulosaga kelingan.

Kalit so‘zlar: *Andijon zilzilasi yuz berish tarixi, Umidjon Mamarasulovning munosabati, talofatdan keyingi Andijon manzarasi, Muqimiy traditsiyasi, rus shifokorlarning muruvvati, “Bechora andijonlik” she‘riy manzumasi, qo‘rboshi yordami, “Qahhor”ning qahri, Andijon aholisiga achinish hissi, talofatdan ibrat olish va xulosa chiqarishga undash motivlari, tasviriylik.*

АНАЛИЗ ТРАДИЦИОННЫХ ПОЭТИЧЕСКИХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ, ПОСВЯЩЕННЫХ ДЕТАЛЯМ АНДИЖАНСКОГО ЗЕМЛЕТРЯСЕНИЯ

Аннотация. Помимо реалистического освещения жизни народа в узбекской литературе в период национального возрождения, одной из главных тем является освещение различных политических событий, несчастных случаев, нанёсших серьёзный урон здоровью человека и стихийных бедствий. Лирические произведения, посвященные деталям сильного землетрясения 1902 года в Андижанской области, являются одной из главных тем, к которой обратились ряд писателей периода национального возрождения.

В статье обсуждены лирические произведения, написанные в начале прошлого века в Андижане. В ней обсуждены общие идеологические и художественные аспекты с классическими лирическими жанрами на тему бедствий. В сравнительном аспекте изучены изобразительные средства, а также традиционные средства словесного мастерства в произведениях Мавлоно Мукими, Абдулаххана Насими, Мухйи Мухаммадризо ахунд оглы. Сделаны соответствующие заключения о том, что в произведениях поэтов Ферганской долины эпохи национального возрождения повествуется причины и последствия

землетрясения, реалистично освещен образ жизни населения, на голову которого свалилось это страшное явление.

Ключевые слова: история Андийского землетрясения, отношение Умиджона Мамарасулова, посттравматический пейзаж Андийсана, традиция Муками, милосердие российских врачей, поэтическое посвящение «Бедный Андийсана», помощь курбаши, гнев «Каххора», чувство жалости к населению Андийсана, мотивы, побуждающие к примерам и выводам о потерях, изобразительность.

ANALYSIS OF TRADITIONAL POETIC WORKS DEDICATED TO THE DETAILS OF THE ANDIJAN EARTHQUAKE

Abstract: In the poetry of Uzbek literature during the National Awakening period, in addition to depicting people's lives through realistic styles, one of the main themes was covering various political events, disasters that seriously harmed human health and unfortunate incidents caused by natural phenomena. Among such themes, the powerful earthquake that struck the Andijan region in 1902 was a significant subject in the lyrical works of poets from the National Awakening period.

This article examines lyrical works written in the early 20th century about the devastating earthquake that struck Andijan. It explores the thematic and artistic similarities of classical lyrical genres that describe this unexpected disaster and its impact on the local population.

The study compares the imagery and stylistic elements found in the works of poets such as Mavlono Mukimi, Abdullokhkhon Nasimi, and Mukhyi Mukhammadrizo Okhund son's, highlighting their mastery of language and traditional poetic techniques. Additionally, it analyzes how poets from the Fergana Valley during the National Awakening period depicted the causes and consequences of the earthquake and the realities of people's lives through a realistic literary approach. The article concludes that the depiction of this tragic event became an integral theme in the traditional poetic cycles of the era.

Key words: History of the Andijan earthquake, Umidjon Mamarasulov's response, post-disaster Andijan landscape, Mukimi's literary tradition, kindness of Russian doctors, "A poor person from Andijan" poetic composition, assistance from Kurbohi, wrath of "Kakhkhor", sympathy for the people of Andijan, themes of learning lessons from the disaster and drawing conclusions, imagery.

Kirish: Manbalarda Andijonda yuz bergan zilzila haqida: "1902-yil 16- dekabr Soat 10 da ro'y bergan. Bu zilziladan Andijon shahri va uning atrofidagi qishloqlar katta talafot ko'rgan. Yer ketma-ket uch marta silkinib, birinchisi 8 - 9 ball, 1-1,5 minutdan so'ng ikkinchisi 9 balldan ortiq va yana 30 minut o'tgach, uchinchisi 8 - 9 ball bo'ldi. 50 ming kishi yashaydigan Andijon shahri bilan atrof qishloqlarda ko'p joylar vayronaga aylandi. Zilzilada 4652 kishi nobud bo'ldi. Zilzila natijasida Andijondan 5-6 chaqirim narigacha bo'lgan temir yo'l izlari egilib qoldi. Andijon stantsiyasidagi parovoz va poyezd vagonlari izlaridan chetga surib tashlandi. 16-dekabrda so'ng ham bir necha oy davomida Andijonda yer qimirlab turdi [O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi 2008:381]" tarzidagi izohlar qayd etilgan.

Ijtimoiy tarmoqlarning daryo-internet nashrida Umidjon Mamarasulovning "Shahar bamisoli bombardimon qilingan edi – 122 yil oldin Andijonda ro'y bergan dahshatli zilzila tarixi" nomli maqolasida qayd etilishicha, "Tarixiy manbalarga ko'ra, 1883-1872-yillarda Andijon atrofida 650 dan ortiq zilzila sodir bo'lgan. Ularning eng dahshatli va halokatlisi 1902-yil 16-dekabrda yuz bergan. O'shanda shaharning ko'rinishi go'yo bombardimon qilingandek

qo‘rqinchli ahvolga kelgan [Bekmuhammadov 2024:2]”, deya o‘sha dahshatli va ayanchli kun haqida izoh beriladi.

Asosiy qism. O‘lkada yuz bergan mazkur voqea davr ijodkorlari lirik asarlarining deyarli barchasida zilzilaning tasviri, sabablari va oqibatlari haqida batafsil bayon qilishi bilan xarakterlanadi. Uning aynan Andijonda yuz berganligining asosiy sabablari bu yerda aholi o‘rtasida mehr-muhabbat va insof-u diyonatning tobora susayib borayotganligi hamda bu shaharga ko‘z tekkanligi haqida aytiladi.

Zilziladan juda qattiq talofat ko‘rgan Andijon viloyati aholisi, ayniqsa, shahar markazining ayanchli ahvoli haqida 1903-yilning yanvar oyidan may oyigacha mazkur davrning oldi ro‘znomasi sanalgan “Turkiston viloyatining gazetasi”da uzluksiz xabar va ocherklar, she‘rlar nashr etilgan. Ro‘znomaning “...1903-yil 28-aprel, 16-sonida Vasliyning, 22-fevral 7-sonida Ostonaqul Muhammad Shokir o‘g‘li Ma‘rufning, 15-fevral 2-sonida Yodgorning, 8-mart 9-sonida Ibratning, 31-yanvar 4-sonida Karimbek Kamiyning, 22-yanvar 15-sonida Muqimiyning, 9-iyun 22-sonida Shohiyning “Andijon zilzilasi haqida” she‘rlari bosilib chiqqan”. [Madg‘oziyev, Fayzullayev, Abdulahatov 2016:194]

Muqimiyning “Tarixi zilzilai Andijon az mavlono Muqimiy Xo‘qandiy”, Muhyining “Ho‘qandlik shoiri nomdor, sohibi ijodkor mavlono hoji Muhyi afandining Andijon shahri xususida dilso‘zona abyotlari”, Abdulloxon Nasimiyning “Bechora andijonlik” radifli manzumasi, Nuriyning 15 banddan iborat muxammasi, Rojiiy Marg‘iloniyning fors-tojik tilidagi ta‘rix-marsiyasi, Is‘hoqxon to‘ra Ibratning ta‘rix janridagi she‘ri, Kamiyning “Andijonning voqeoti hayratafzoi motami xususida toshkandlik shoir Karimbek Kamiyning musaddas uslubida aytgon she‘ri”, Usmonxo‘ja Zoriyning “Voqelai Andijon” muxammasi, Zavqiyning “Zilzilai Andijon”, Muhibning “Bayoni voqeoti Andijon va zilzila havodisotlari” musaddasi, Abdulmajid Hofizning “Ta‘rix i zilzilai Andijon”, Haziniy to‘raning “Gunohimni xudoyo...” va “Kech gunohimiz, Karimsan...” deb boshlanuvchi musaddaslarida insoniyat qalbida o‘chmas iz qoldirgan ushbu ofat tafsilotlari bayon qilinadi. Nomlari sanab o‘tilgan lirik asarlarning deyarli barchasida Andijon aholisining tasodifan boshiga yog‘ilgan ofatning tafsilotlari va aholining realistik turmush tarziga achinish, ularga Yaratgandan sabr-bardosh so‘rash g‘oyalari yetakchilik qiladi. Asosan voqebandlik mavzusi yetakchilik qilgan she‘r mualliflari mumtoz lirikaning muxammas, musaddas, ta‘rix va marsiya janrlarida g‘oyaviy-badiiy mahoratlarini o‘ziga xos usulda namoyon qilishga erishganlar.

Mavlono Muqimiy ta‘rix janrida bitilgan she‘rining boshlanmasini Haq taolo bandalarini imtihon qilganligini yozgan holda boshlaydi. Shoirning mazkur she‘rida zilziladan keyingi Andijonning ijtimoiy hayotini yoritish yetakchilik qiladi.

Shoirning she‘ri uning zamondoshlari murojaat qilgan zilzila tafsilotlari bilan boshlansa-da, lekin asosiy e‘tibor bu yurtning aholisiga ko‘rsatilayotgan ijtimoiy yordamlar, xususan, rus shifokorlarining Andijon xalqiga ko‘rsatayotgan muolajalari ulug‘lanadi. Shoirning mazkur ta‘rix haqida “She‘rda xalq boshiga tushgan kulfatni yengillashtirish yo‘lida uyushtirilgan yordamlar, rus vrachlarining yaradorlarni davolashi, shafqat-marhamatlari alohida diqqat va muhabbat bilan tasvir qilinadi. She‘rlarning g‘oyaviy va badiiy asoslarida rus madaniyatini ulug‘lash, uning ijobiy xislatlari oldida minnatdorchilik tuyg‘ularini ifoda qilish ravshan sezilib turadi” tarzidagi fikrlar quyidagi satrlarga nisbatan bildirilgan:

Sartcha oshlar pishirub ertayu kech,
Bevayu bechoraga buzdi shalon.

Aksari uryonu havolar sovuq,
Tutti alar boshlarig‘a soyabon.
Ham yaradorin qaroti do‘xtura,
Topti sihat doruyu-darmon bilon [Karimov 1960;361].

Shoir fikrlarini talofatda omon qolgan zamondoshlariga yordam qo‘lini cho‘zayotgan kishilarning xatti-harakatlarini va ulardan Andijon aholisi minnatdor bo‘layotganligini ta‘riflash bilan tamomlaydi

Andijon adabiy muhitining vakili Muhyi Muhammad Rizo Oxund o‘g‘lining 19 bandlik muxammasida zilziladan avval bu shahar go‘yoki “fazosi jannat”, “havosi maxmur”, “sayohatchilar unga muhtalo”, “Turonzamin ichinda obodlikda mashhur” kabi sifatlarga ega ekanligi tasvirlanadi. Shoir bo‘lib o‘tgan zilzilaga qiyomatdan nishon, deya izoh berib, mavlono Muqimiy qo‘llagan zilzilani aholiga Haq yubordi, u bizga berilgan tanbeh deya xulosa chiqaradi:

Qilmang alarga tuhmat nisbat berib sharorat,
Behuda aylamangiz o‘lganlara haqorat,
Ey, g‘aflat ahli, yurmang bir lahza betahorat,
Shayton magar qilibdur sizdan havoni g‘orat,
Behuda ta‘n etarsiz afgor Andijona.

Shoir muxammasida o‘ziga xoslik shundaki, shahar havosining ham butkul o‘zgarib ketganligini yozgan holda aholini tavba qilishga, g‘aflatda qolmay, toat-ibodatda bo‘lishga chaqiradi.

Qo‘qon adabiy muhitining vakili Abdullohxon Nasimiyning jami 29 baytdan iborat bo‘lgan “Bechora andijonlik” radifli she‘riy manzumasida bu yurt aholisining boshiga kelgan ofatni tasvirlash bilan birga xalqning turmush tarziga yurakdan achinish hissi yaqqol seziladi. She‘rda odamlarning och va yupun holda qolganligi, bir burda nonga zor ekanligini, ota-onalar o‘z bolalarini qidirib topolmay sarson yurganlik holatlari ifodalanadi:

Vo hasrato ne bo‘ldi bechora andijonlik,
Ko‘rdik jamolin so‘ldi bechora andijonlik.
Yakbora yer qimirlab, tomlarni urdi toblab,
Ostida qoldi yig‘lab bechora andijonlik.
Boqmay ato, o‘g‘ulg‘a, ushlab jonini qo‘lg‘a,
Hasratda qoldi cho‘lg‘a bechora andijonlik.[Abdullayeva 2021:60]

Voqelikni tasvirlash mahorati yetakchilik qilgan shoir she‘rida aholining nochor holda qolganligi, ularga tezroq yordam berish kerakligi aytib o‘tiladi. Til va uslub jihatidan sodda va musiqabop shaklda yozilgan she‘rning ta‘sirchanligi haqiqiy musulmon kishisining zamondoshlariga achinish tuygulari bilan o‘ziga xoslikka ega:

Ul hasratlarga yoron lozim emasmu ehson,
Bu xilda bo‘lsa sarson bechora andijonlik.
Tom ostida bosilgon, g‘am doriga osilgon,
Ko‘rmay jahonni o‘lgon bechora andijonlik.

She‘rning keyingi bandlarida shoir Muqimiy ijodida qo‘llagan shahar aholisiga ko‘rsatilgan muruvvat va yordam ko‘rsatish mavzusiga alohida to‘xtaladi. Muqimiy she‘ridagi xalqqa yordam qo‘lini cho‘zish haqidagi manazaning farqli jihati Abdullohxon Nasimiy she‘rida davrning rus hukmdorlari, hattoki, qo‘rboshi ham Andijon aholisiga muruvvat ko‘rsatganligi bilan izohlanadi:

Yetkurdi nonni ortuf, g‘ayrat qilib pristuf,

Berdi alarga bir tuf bechora andijonlik.
Qo‘rboshi bo‘lmasun kam, har dam uchun diyda nam,
Shafqat etibdi u ham bechora andijonlik.

Shoir she‘rida Muhyi ijodida qo‘llagan zilzila sababiga alohida urg‘u bergan holda xaloyioqqa qarata “kim bunga sabab bo‘ldi, deya ta‘na qilmang, shuldir rozi xoliq” deya o‘ziga xos munosabat bildirib, barcha ishlarning boshchisi Haq taolo ekanligini yoritgan holda shaharning ayni damdagi ahvolini tavsif etadi:

Ta‘n etmangiz xaloyiq, deb kim jazoga loyiq,
Shuldir rizoi holiq bechora andijonlik.
Ne shahar erdi obod ko‘ngul bo‘lur edi shod,
Bu damda bo‘ldi barbod bechora andijonlik.

Abdulohxon Nasimiy manzumasida zilziladan keyin qor yog‘ib, xalqning turmush tarzi yanada og‘irlashganligi “Qahhor”, ya‘ni aholiga “qahr qiluvchining” qahri kelganligi haqida gap boradi. Shoir Andijon shahriga “ko‘z tegganligi”ni yozgan holda zilziladan keyingi bu hududning dahshatli manzarasini ming daftarga ham sig‘masligini mubolag‘ali usulda tasvirlab, xalq boshiga kelgan bu ofatdan har kim o‘ziga xos xulosa chiqarib, ibrat olishi kerakligini alohida uqtiradi. Shoir she‘rida kuchli ruhiyat tasviri yaqqol namoyon bo‘lishi tasviriylik orqali yanada oydinlashadi. Ya‘ni ko‘plab ilmiy manbalarda ta‘kidlab kelingan Andijon aholisining qariyb besh mingga yaqini tuproq ostida qolganligi, ular o‘z yaqinlarini fonus yoqib ham axtarib topolmayotganligi haqidagi ayanchli voqe‘liklar haqida yozadi. Shu bilan birga bo‘lib o‘tgan bu ko‘rgulikdan har bir musulmon ibrat olishiga da‘vat etadi:

Boz ustiga yog‘ib qor, gar keldi qadri qahhor,
Titrabki yig‘lashib zor bechora andijonlik.
Ko‘z tegdi e voh, afsus, xok bo‘ldi andijonlik,
Yo‘q ko‘rsa yerni fonus bechora andijonlik.

Ko‘b muxtasar qilib bas, yozgan bilan tuganmas,
Ming daftar ichra sig‘mas bechora andijonlik.
Yig‘lab Nasimiy chandon, bag‘ri diling qilib qon,
Ibrat emasmu nodon bechora andijonlik.

Natijalar va muhokama.O‘tgan asr boshida Andijon xalqining boshiga tushgan og‘ir va ayanchli musibat Farg‘ona vodiysining qator ijodkorlarining lirik merosiga an‘anaviy mavzu sifatida kirib keldi. Ularning yozgan she‘rlarida asosan bu xalqning real hayotiga achinish hissi yaqqol seziladi.

Davrning lirik asarlarida ushbu zilzilaning sabablarini izlab topish, uning oqibatlarini xalqqa to‘g‘ri tartibda, realistik uslublar orqali yoritish yetakchilik qiladi. Zilzilaning yuz berish sabablarini esa diniy tushunchalar vositasida izohlagan Farg‘ona vodiysining shoirlari insonlarni tavba va tazarru‘ qilishga, yuz bergan bu talofatdan to‘g‘ri xulosa chiqarishlari an‘anaviy she‘riy turkumlarning ommalashib borishiga sabab bo‘ldi.

Xulosalar. O‘tgan asrning boshlarida yuz bergan Andijon zilzilasi tafsilotlariga bag‘ishlab yozilgan lirik asarlar insonlarni gunoh ishlarga qo‘l urmaslik, hamisha shukronalik keltirib yashash haqida ogohlantiradi. Zilzila voqealariga atalgan she‘rlar bu dunyoda insoniyatning barcha qilgan xatti-harakatlariga mukofot mavjudligi haqida ogoh etadi. O‘z davrida Andijon hayotida yuz bergan mazkur talofat Yaratgan tomonidan yuborilgan bir sinov ekanligi, uning sodir bo‘lishiga

esa insoniyatning o‘zi sababchi bo‘lganligi xususida aytilgan iqrorlarni yoritish deyarli barcha ijodkorlarning uslubida kuzatilishi lirik asarlardagi mushtarak mavzularidan sanaladi.

Iqtiboslar/ References/ Kaynaklar/ Сноски:

1. O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi. A harfi. – Toshkent: O‘zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2008.
2. www.daryo.uz. Umidjon Mamarasulov. 16-dekabr, 2024-yil.
3. Madg‘oziyev R., Fayzullayev R., Abdulahatov N. Xojajaon qozi Rojiiy Marg‘iloniy. Uchinchi kitob. – Toshkent: Noshir, 2016.
4. Muqimiy. II tomlik. I tom. Lirika / Nashrga tayyorlovchi: Karimov G‘. – Toshkent: Badiiy adabiyot nashriyoti, 1960.
5. “Andijon adabiy muhiti” fanidan o‘quv-uslubiy majmua / Tuzuvchi: f.f.d., dotsent Abdullayeva D. – Andijon, 2021.

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,

Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

1. The article is presented on 8-10 pages;
 2. Article structure:
 1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
 2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
 3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone number, email address and ORCID number of the author (authors) are indicated in full.
 4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
 5. At the beginning of each article, there should be an annotation in 2 other languages (optionally selected from Uzbek, English, Russian and Turkish) in addition to the language in which the article is written.
 6. The abstract should be no more than 120-150 words.
 7. At the bottom of the abstract, 7-10 keywords should be given that illuminate the content of the article.
 8. The article should be prepared in the following form:
 - a) Introduction;
 - b) Main part;
 - c) Results and Discussions;
 - d) Conclusions;
 - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
 - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
 - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as "Figure". Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
- The topic of the scientific article submitted by the author (or co-authors) must correspond to the journal's columns.
 - Articles can be submitted in Uzbek, English, Russian, and all other Turkic languages.
 - The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
 - Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
 - Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
 - Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma'rifiy, ilm-fanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqandda o'tkazilgan sammitida ko'zda tutilgan o'zaro aloqalarni jadallashtirish bo'yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta'sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e'lon qilishga mo'ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e'tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O'zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

JURNAL QUYIDAGI YO'NALISHLARDAGI MAQOLALARNI NASHR QILADI:

- ✓ Turkiy xalqlarning ijtimoiy-madaniy aloqalari tarixi
- ✓ Turk dunyosi tadqiqotlari
- ✓ Turkiy tillar dialektologiya
- ✓ Folklorshunoslik
- ✓ Qiyosiy tilshunoslik va adabiyotshunoslik
- ✓ Adabiy aloqalar va tarjimashunoslik.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O‘zbekiston,
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Elektron pocha:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
 1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o‘ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,5 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
 2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otasmi to‘liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
 3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o‘qish) joylari, viloyat, Respublika, telefon raqami, elektron pochta manzili va ORCID raqqami to‘liq keltirilishi kerak.
 4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo‘lishi lozim.
 5. Har bir maqola boshida maqola yozilgan tildan tashqari yana 2 tilda (o‘zbek, ingliz, rus va turk tillaridan ixtiyoriy ravishda tanlanadi) annotatsiya bo‘lishi lozim.
 6. Annotatsiya 120-150 so‘zdan ko‘p bo‘lmagan shaklda bo‘lishi kerak.
 7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so‘zlar keltirilishi kerak.
 8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
 - a) Kirish (Introduction);
 - b) Asosiy qism (Main part);
 - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
 - d) Xulosalar (Conclusions);
 - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
 - f) Havola(snokalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo‘minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
 - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o‘rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Muallif (yoki hammualliflar) tomonidan taqdim etilayotgan ilmiy maqola mavzusi jurnal ruknlariga mos kelishi shart.
- Maqolalar o‘zbek, ingliz, rus va barcha turkiy tillarda taqdim etilishi mumkin.
- Maqolada keltirilgan ma’lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko‘chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas’uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
"ТУРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ"**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал, Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова, «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.

**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>

ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
 1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и снизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа A4.
 2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
 3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, номер телефона, адрес электронной почты и ORCID-номер автора(ов) должны быть указаны полностью.
 4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
 5. В начале каждой статьи, помимо языка, на котором написана статья, должна быть аннотация на 2-х других языках (на выбор – узбекский, английский, русский и турецкий).
 6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
 7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
 8. Статья должна быть подготовлена в виде:
 - a) Вступление (Introduction);
 - b) Основная часть (Main part);
 - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
 - d) Выводы (Conclusions);
 - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
 - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
 - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Тема научной статьи, представленной автором (или соавторами), должна соответствовать рубрикам журнала.
- Статьи могут быть представлены на узбекском, английском, русском и всех других тюркских языках.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нерекомендованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-eğitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant'ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğrenim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı'na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu'nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmi yayınlar listesine dâhil edilmiştir.

DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
 1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütun olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
 2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
 3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon numarası, e-posta adresi ve ORCID numarası eksiksiz olarak verilmeli.
 4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
 5. Her makalenin başında, makalenin yazıldığı dilin yanı sıra 2 dilde de (isteğe bağlı olarak Özbekçe, İngilizce, Rusça ve Türkçe arasından seçilecek) açıklama bulunmalıdır.
 6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
 7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
 8. Makale, aşağıdaki formatda hazırlanmalıdır:
 - a) Giriş (Introduction);
 - b) Ana bölüm (Main part);
 - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
 - d) Sonuçlar (Conclusions);
 - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
 - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
 - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar "Resim" olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
 - Yazarın (veya ortak yazarların) sunduğu bilimsel makalenin konusu dergi sütunlarıyla örtüşmemelidir.
 - Makaleler Özbekçe, İngilizce, Rusça ve tüm Türk dillerinde gönderilebilir.
 - Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalden yazar(lar) sorumludur.
 - Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
 - Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
 - Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

**ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ**

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”**

Muharrir:

Musahhih va texnik muharrir:

Norxo‘ja Choriyev

Rahmatulloh Shokirov

2025-yil 22-martda tahririy-nashriyot bo‘limiga qabul qilindi.

2025-yil 25-martda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturası.

Offset qog‘ozi. Shartli bosma tabog‘i –12.5.

Adadi 10 nusxa. Buyurtma № 215

SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.

ISSN 2992-9229

9

772992

922004